

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Viite: Lausuntopyyntö 26.05.2020 VN/10579/2020

Tietosuojavaltuutetun lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt tietosuojavaltuutetun lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tartuntatautien väliaikaisesta muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi koronavirusepidemian tartuntaketjujen jäljittämistä ja katkaisua tehostavasta altistuneiden tunnistusjärjestelmästä. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään 10.8.2020 ja olemaan voimassa 31.3.2021 saakka.

Tartuntatautilaissa säädettäisiin tilapäisesti Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtäväksi mobiiliteknologiaan perustuvan altistuneiden tunnistusjärjestelmän tarjoaminen koronavirusepidemian tartuntaketjujen jäljittämisen ja katkaisun tehostamiseksi. Altistuneiden tunnistusjärjestelmä koostuisi mobiilisovelluksesta ja taustajärjestelmästä. Mobiilisovelluksen käyttäminen olisi väestölle maksutonta ja vapaaehtoista.

Laissa säädettäisiin myös Kansaneläkelaitoksen tehtävästä altistuneiden tunnistusjärjestelmän ylläpidosta Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lukuun. Niin ikään säädettäisiin altistuneiden tunnistusjärjestelmän käytön yhteydessä tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä ja niiden suojasta sekä altistuneiden tunnistusjärjestelmän tietoturvallisuuden arvioinnissa.

STM:n kysymykset esityksen tavoitteista ja vaikutuksista

Voidaanko ehdotetulla altistuneiden tunnistusjärjestelmällä mielestänne tehostaa koronavirusepidemian tartuntaketjujen jäljittämistä ja katkaisua?

Kyllä / Kyllä pääosin / Ei pääosin / Ei / **Ei kantaa**

Onko esityksessä asianmukaisesti otettu huomioon henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan liittyvät näkökohdat

Kyllä / **Kyllä pääosin** / Ei pääosin / Ei / Ei kantaa

Onko esityksestä aiheutuvat taloudelliset vaikutukset arvioitu asianmukaisesti?

Kyllä / Kyllä pääosin / Ei pääosin / Ei / **Ei kantaa**

Ei kantaa.

Onko esityksestä aiheutuvat muut vaikutukset arvioitu asianmukaisesti?

Kyllä / Kyllä pääosin / Ei pääosin / Ei / **Ei kantaa**

Ei kantaa.

Yksilöidyt pykälämuutosehdotukset

Ehdotukseenne 43 a §:n muutoksiksi (THL:n tehtävät)

-

Ehdotukseenne 43 b §:n muutoksiksi (Kansaneläkelaitoksen tehtävät)

Pykäläluonnoksen mukaan Kansaneläkelaitos voisi toteuttaa teknisen menetelmän, jolla altistumistiedot voitaisiin välittää kunnan tai sairaanhoitopiiriin kuntayhtymän terveydenhuollon toimintayksikköön. Maininta jää sellaisenaan jokseenkin epätarkaksi, ja sen perusteella on vaikea arvioida vaikutuksia henkilötietojen käsittelyyn ja suojaan.

Ehdotukseenne 43 c §:n muutoksiksi (Altistuneiden tunnistusjärjestelmän yhteydessä tapahtuva tietojen käsittely)

Käyttötarkoitus on rajattu ainoastaan säännöksessä mainittuun tarkoitukseen, eikä henkilötietoja saisi myöhemmin käyttää muihin tarkoituksiin. Mainitaan, että altistuneiden tunnistusjärjestelmän avulla kerättyjä henkilötietoja ei voisi käyttää esimerkiksi kapupallisissa tai lainvalvonnallisissa tarkoituksissa. Tietosuojavaltuutettu toteaa, että tietoja ei lähtökohtaisesti saa TSA 5 art. 1 kohdan b mukaisen käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimuksen sekä TSA 6 artiklan 4 kohdassa säädetyn vuoksi käsitellä alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa yhteensopimattomiin tarkoituksiin. Näin ollen ehdotetulla säännöksellä on tarkoitus rajoittaa tietojen käsittelyä myös muihin alkuperäisen käytön kanssa yhteensopiviin tarkoituksiin.

Selkeyden vuoksi voitaisiin vielä arvioida, voisiko perusteluissa avata suhdetta henkilötietojen käsittelyyn tilasto- ja tutkimustarkoituksissa (9 art. 2 kohta j alakohta).

Lainkohtaa koskevissa perusteluissa todetaan (s. 23), että myös tietoa altistumisesta voidaan pitää terveyttä koskevana tietona. Mainintaa on tarpeen täsmentää siten, että altistumista koskeva tieto voi olla terveyttä koskeva tieto, kun käsittelyn tarkoituksena on terveydenhuollon, erityisesti tartuntatautilain palveluiden tuottaminen.

Ehdotukseenne 43 d §:n muutoksiksi (Suhde 22 §:ssä säädettyyn ilmoitusvelvollisuuteen)

-

Ehdotukseenne 43 e §:n muutoksiksi (Altistuneiden tunnistusjärjestelmästä saadun altistumistiedon käsitteleminen)

-

Ehdotukseenne 43 f §:n muutoksiksi (Altistuneiden tunnistusjärjestelmän toteutuksen ohjaus)

-

Ehdotukseenne 43 g §:n muutoksiksi (Altistuneiden tunnistusjärjestelmän tietoturvallisuuden arvioiminen)

-

Ehdotukseenne 43 h §:n muutoksiksi (Valvonta)

-

Voimaantulosäännös

Ovatko esityksen voimaantulo- ja voimassaoloajat perusteltuja esityksen tavoitteiden saavuttamiseksi?

Kyllä / Kyllä pääosin / Ei pääosin / Ei / Ei kantaa

Muut huomiot esityksestä

Tietosuojavaltuutettu viittaa [Euroopan tietosuojaneuvoston \(jatkossa EDPB\) ohjeeseen 4/2020 sijaintitietojen käytöstä ja kontaktien jäljitysvälineistä covid-19-pandemian yhteydessä](#) (21.4.2020, jatkossa EDPB:n ohje tai ohje). Tietosuojaneuvosto katsoo muun muassa, että covid-19-taudin torjunnassa hyödynnettävää dataa ja teknologiaa olisi käytettävä yksilöiden voimaannuttamiseen kontrolloimisen, leimaamisen tai lannistamisen sijaan. Lisäksi, vaikka data ja teknologia voivat olla tärkeitä välineitä, niihin liittyy luontaisia rajoituksia ja niillä voidaan vain tehostaa muita kansanterveystoimenpiteitä. Tietosuojaneuvoston näkemyksen mukaan yleisten tehokkuuden, tarpeellisuuden ja oikeasuhteisuuden periaatteiden on ohjattava kaikkia jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten toimia, joihin liittyy henkilötietojen käsittelyä covid-19-taudin torjumiseksi.

Tietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan ehdotettu luonnos on yhdenmukainen Euroopan tietosuojaneuvosto EDPB:n ohjeessa esitettyjen sekä tietosuojavaltuutetun näkemysten kanssa. On kuitenkin ilmeistä, että sovelluksen toteuttamistapa sekä henkilötietojen käsittelyä koskeva informointi tulee käytännössä määrittelemään merkittävästi sitä, minkälaisia riskejä rekisteröidyille voi henkilötietojen käsittelystä syntyä, eikä näitä vaikutuksia ole mahdollista tyhjentävästi arvioida lainsäädäntövaiheessa. Onkin tärkeää kiinnittää erityistä huomiota tietosuojavaikutuksiin, kun sovellusta valmistellaan, testataan ja käytetään. Sovellusta laadittaessa on noudatettava EDPB:n ohjeessa määritellyjä reunaehtoja ja yksityiskohtaisia teknisiä toimintoja koskevia määrittelyjä.

Sovelluksen käyttö on vapaaehtoista. Luonnoksessa ei kuitenkaan ole avattu sitä, mitä vapaaehtoisuudella käytännössä tarkoitetaan. Vapaaehtoisuuden toteutumiseksi sovelluksen käyttämättä jättämisestä ei saa koitua henkilölle negatiivisia vaikutuksia. Henkilöä ei saa painostaa ottamaan sovellusta käyttöön. Vapaaehtoisuuteen liittyy niin ikään, että sovelluksella ei voida korvata, vaan ainoastaan tukea manuaalista kontaktien jäljittämistä.

Kuten perusteluluonnoksessa korostetaan, lähtökohtana sovelluksen käyttöönotolle on oltava vapaaehtoisen käytön lisäksi luottamus sovellukseen. Tätä tavoitetta edistää tietosuojaa koskevien vaikutusten huomioiminen suunnittelusta alkaen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä sovellusta, sen käyttöä sekä käytön seurauksia koskevaan informointiin. Henkilötietojen käsittelystä on informoitava TSA 13 ja 14 artiklojen mukaisesti. Käytetyn kielen on oltava ymmärrettävää ja selkeää sekä helposti saatavilla. Annettava informaatio tulisi mukauttaa eri kohderyhmille siten, että esimerkiksi eri ikäryhmille annettava informaatio voi poiketa toisistaan. Niin ikään on varmistettava riittävän kattavat kieliversiot annettavasta informaatiosta. Annetun informaation on

oltava paikkansapitävää sekä täsmällistä. Epätarkkuudet annetussa informaatiossa ovat omiaan heikentämään luottamusta.

Luonnoksen sivuilla 18-19 on kuvattu ehdotetun sääntelyn tietosuojavaikutuksia. Kohdassa viitataan TSA 35 artiklan mukaisen vaikutustenarvioinnin tekemiseen. Tietosuojavaltuutettu toteaa, että tietosuojavaikutuksia koskeva kohta on ehdotuksessa erittäin keskeinen, ja siinä tuodaan esille tietosuojasääntelystä johtuvaa liikkumavaraa sekä vaatimuksia sovelluksesta säätämiseksi ja sen toteuttamiseksi. Luonnoksen mukaista tietosuojavaikutusten kuvausta ei kuitenkaan voida pitää TSA 35 artiklan sekä sitä koskevan tulkintaohjeen (WP 248) edellytykset täyttävänä vaikutustenarviointina. Tietosuojavaltuutetun sekä EDPB:n näkemyksen mukaan ennen sovelluksen käyttöönottoa on tehtävä tietosuojaa koskeva kattava vaikutustenarviointi, koska käsittelyyn katsotaan liittyvän todennäköisesti korkea riski (terveystietojen käsittely, ennakoitu laajamittainen käyttöönotto, järjestelmällinen seuranta sekä uuden teknisen ratkaisun käyttö). Vaikutustenarviointi on suotavaa julkaista.

Tietosuojavaltuutettu

Reijo Aarnio

Ylitarkastaja

Tanja Muotka